

Sadržaj

---

1. Uvod u baze podataka	1
1.1. Osnovni pojmovi	1
1.1.1. Baza podataka i sustav za upravljanje bazom podataka (DBMS)	1
1.1.2. Modeli za logičku strukturu baze podataka	2
1.1.3. Ciljevi koji se nastoje postići uporabom baza podataka	3
1.1.4. Arhitektura baze podataka	4
1.1.5. Jezici za rad s bazama podataka	5
1.2. Razvojni ciklus baze	7
1.2.1. Utvrđivanje i analiza zahtjeva	7
1.2.2. Oblikovanje (konceptualno, logičko i fizičko)	7
1.2.3. Implementacija	8
1.2.4. Testiranje	9
1.2.5. Održavanje	9
1.3. Dokumentacija baze	10
1.3.1. Važnost izrade dokumentacije	10
1.3.2. Predlošci za izradu dokumentacije	11
1.3.3. Uporaba CASE alata i drugih vrsta softvera	17
1.4. Zadaci za vježbu	18
2. Konceptualno oblikovanje baze podataka	19
2.1. Entiteti, atributi, veze	19
2.1.1. Entiteti i njihovi atributi	19
2.1.2. Veze i njihovi atributi	21
2.1.3. Funkcionalnost veze, obaveznost članstva, kardinalnost	22
2.2. Koraci u oblikovanju konceptualne sheme	26
2.2.1. Otkrivanje entiteta, veza i atributa	26
2.2.2. Crtanje dijagrama	28
2.2.3. Sastavljanje teksta koji prati dijagram	29
2.3. Složenije veze	30
2.3.1. Prikaz involuirane veze	30
2.3.2. Prikaz podtipova i nadtipova entiteta	32
2.3.3. Prikaz ternarne veze	33
2.4. Zadaci za vježbu	35

3. Relacijski model – logičko oblikovanje baze podataka **37**

3.1. Općenito o relacijskom modelu	37
3.1.1. Relacija, atribut, n -torka	37
3.1.2. Kandidati za ključ, primarni ključ	38
3.1.3. Relacijska shema, načini njezina zapisivanja	39
3.2. Pretvaranje konceptualne sheme u relacijsku shemu	39
3.2.1. Pretvorba entiteta i atributa	40
3.2.2. Pretvorba veza jedan-naprama-mnogo	40
3.2.3. Pretvorba veza mnogo-naprama-mnogo	42
3.2.4. Sastavljanje rječnika podataka	43
3.3. Pretvaranje složenijih veza u relacije	45
3.3.1. Pretvorba involuiranih veza	45
3.3.2. Pretvorba podtipova i nadtipova	47
3.3.3. Pretvorba ternarnih veza	47
3.4. Zadaci za vježbu	48

4. Normalizacija – nastavak logičkog oblikovanja baze podataka **49**

4.1. Prva, druga i treća normalna forma	49
4.1.1. Podzapisi, ponavljajuće skupine, prevođenje u prvu normalnu formu.	49
4.1.2. Funkcionalne ovisnosti između atributa ili skupina atributa	51
4.1.3. Parcijalne ovisnosti, prevođenje relacije u drugu normalnu formu	52
4.1.4. Transitivne ovisnosti, prevođenje relacije u treću normalnu formu	54
4.2. Boyce–Coddova i četvrta normalna forma	55
4.2.1. Determinante, prevođenje relacije u Boyce–Coddovu normalnu formu.	56
4.2.2. Odnos Boyce–Coddove prema drugoj i trećoj normalnoj formi	57
4.2.3. Višeznačne ovisnosti, prevođenje relacije u četvrtu normalnu formu	58
4.3. Potreba za normalizacijom	61
4.3.1. Teškoće u radu s nenormaliziranim podacima	61
4.3.2. Normalizacija kao ispravak konceptualnih pogrešaka	63
4.3.3. Razlozi kad se ipak može odustati od normalizacije	65
4.4. Zadaci za vježbu	65

5. Postavljanje upita u relacijskim bazama podataka **67**

5.1. Relacijska algebra	67
5.1.1. Skupovne operacije	69
5.1.2. Selekcija i projekcija	71

5.1.3. Kartezijev produkt i dijeljenje	73
5.1.4. Prirodni spoj i slične operacije	76
5.2. Relacijski račun	80
5.2.1. Račun orijentiran na n -torke	80
5.2.2. Račun orijentiran na domene	82
5.2.3. Odnos relacijskog računa prema relacijskoj algebri	83
5.3. Jezik SQL	84
5.3.1. Jednostavni upiti	85
5.3.2. Složeniji upiti	86
5.3.3. Grupirajući upiti	90
5.4. Zadaci za vježbu	93

6. Fizičko oblikovanje i implementacija baze podataka **95**

6.1. Fizička građa baze podataka	95
6.1.1. Elementi fizičke građe	95
6.1.2. Organizacija datoteke	98
6.1.3. Organizacija indeksa	104
6.2. Pretvorba relacijske sheme u fizičku shemu i njezina implementacija	106
6.2.1. Stvaranje početne verzije fizičke sheme	106
6.2.2. Daljnje dotjerivanje fizičke sheme	108
6.2.3. Stvaranje i inicijalno punjenje baze	109
6.3. Izvrednjavanje i optimizacija upita	110
6.3.1. Opći tijek izvrednjavanja i optimizacije	111
6.3.2. Izvrednjavanje prirodnog spoja	112
6.3.3. Izvrednjavanje selekcije, projekcije i ostalih operacija	115
6.3.4. Optimizacija upita	117
6.4. Zadaci za vježbu	120

7. Integritet i sigurnost baze podataka **123**

7.1. Čuvanje integriteta	123
7.1.1. Uvođenje ograničenja kojima se uspostavlja integritet domene	124
7.1.2. Uvođenje ograničenja za čuvanje integriteta unutar relacije	125
7.1.3. Uvođenje ograničenja kojima se čuva referencijalni integritet	126
7.2. Sigurnost baze	128
7.2.1. Stvaranje pretpostavki za oporavak baze	129
7.2.2. Davanje ovlaštenja korisnicima	132
7.2.3. Uporaba pogleda kao mehanizma zaštite	135